

O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY VA KICHIK SANOAT ZONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Begmatov Dovudbek Ilhomovich

Toshkent davlat iqtisodiyot univeristeti iqtisodiyot fakulteti I-94 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14288771>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalar (EIZ) va kichik sanoat zonolari (KSZ) faoliyatining samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilingan. Dastlab ushbu zonalarining hozirgi holati va ularni rivojlantirishdagi mavjud muammolar ko'rib chiqiladi. Keyinchalik, xalqaro tajribalar asosida samaradorlikni oshirishga qaratilgan ilmiy-uslubiy yondashuvlar va strategiyalar tavsiya etiladi. Maqolada innovatsion texnologiyalarni joriy etish, investitsion muhitni yaxshilash, infratuzilmani rivojlantirish va malakali kadrlarni tayyorlash masalalari batafsil yoritilgan. Ushbu tadbirlar EIZ va KSZlarning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Erkin iqtisodiy zonalar, kichik sanoat zonolari, iqtisodiy samaradorlik, innovatsion texnologiyalar, investitsion muhit, infratuzilma, xalqaro tajriba, iqtisodiy rivojlanish.

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF FREE ECONOMIC AND SMALL INDUSTRIAL ZONES IN UZBEKISTAN

Abstract. This article analyzes ways to increase the efficiency of free economic zones (FEZ) and small industrial zones (SIZ) in Uzbekistan. First, the current state of these zones and existing problems in their development are considered. Then, based on international experience, scientific and methodological approaches and strategies aimed at increasing efficiency are recommended. The article covers in detail the issues of introducing innovative technologies, improving the investment climate, developing infrastructure, and training qualified personnel. These measures serve to strengthen the position of FEZs and SIZs in the country's economy.

Keywords. Free economic zones, small industrial zones, economic efficiency, innovative technologies, investment climate, infrastructure, international experience, economic development.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗОН СВОБОДНОЙ ЭКОНОМИКИ И МАЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В данной статье анализируются пути повышения эффективности свободных экономических зон (СЭЗ) и малых промышленных зон (КСЗ) в Узбекистане. Сначала будет рассмотрено современное состояние этих зон и существующие проблемы в их развитии. Затем на основе международного опыта рекомендуются научно-методические подходы и стратегии, направленные на повышение эффективности. В

статье подробно описаны вопросы внедрения инновационных технологий, улучшения инвестиционной среды, развития инфраструктуры, подготовки квалифицированных кадров. Данные мероприятия служат укреплению позиций СЭЗ и КСЗ в экономике страны.

Ключевые слова. *Свободные экономические зоны, малые промышленные зоны, экономическая эффективность, инновационные технологии, инвестиционная среда, инфраструктура, международный опыт, экономическое развитие.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish, yangi ish o'rinlari yaratish va eksport salohiyatini oshirish maqsadida erkin iqtisodiy zonalar (EIZ) va kichik sanoat zonalarini (KSZ) tashkil etdi. Ushbu zonalar mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining strategik vositasi bo'lib, ularga o'z faoliyatini samarali tashkil etish uchun maxsus imtiyozlar taqdim etilgan.

Shu bilan birga, bugungi kunda EIZ va KSZlar faoliyatida bir qator muammolar va cheklovlar kuzatilmoqda. Ushbu maqola mazkur zonalar samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlashga qaratilgan.

1. Erkin iqtisodiy va kichik sanoat zonalarining hozirgi holati

Asosiy me'yoriy-huquqiy baza

O'zbekistonda EIZ va KSZlar faoliyati "Erkin iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi qonun va bir qator hukumat qarorlari asosida tartibga solinadi. Bugungi kunga kelib, mamlakatda "Navoiy", "Angren", "Jizzax" kabi yirik EIZlar va hududiy sanoat zonalarini tashkil etilgan.

Mavjud muammolar

Hozirgi paytda ushbu zonalarda:

infratuzilma yetarlicha rivojlanmagan, bu esa investorlarni jalb qilishda qiyinchiliklar tug'diradi;

yuqori texnologik uskunalar va ilg'or boshqaruv tajribalarini joriy etishda sekinlik kuzatilmoqda;

mahalliy va xorijiy kompaniyalar o'rtasidagi hamkorlikda muvofiqlik masalalari dolzarbdir.

2. Samaradorlikni oshirishning ilmiy-uslubiy yondashuvlari

Xalqaro tajriba

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli EIZ va KSZlar o'z ishlarini quyidagi printsiplarga asoslagan:

Xitoy tajribasi: Maxsus iqtisodiy zonalar orqali xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish.

Janubiy Koreya tajribasi: Innovatsion texnologiyalarni EIZlarda faoliyat yurituvchi korxonalar faoliyatiga tatbiq etish.

Baholash mezonlari

EIZ va KSZ faoliyatini samarali baholash uchun quyidagi ko'rsatkichlardan foydalanish mumkin:

investitsiyalar hajmi;

yangi ish o'rinlari soni;

ishlab chiqarilgan mahsulotning eksportdagi ulushi.

Innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar

Raqamli boshqaruv tizimlari va elektron logistik platformalarni joriy etish orqali samaradorlikni oshirish mumkin.

3. Samaradorlikni oshirish yo'llari

Qonunchilikni takomillashtirish

Investorlar uchun qulay bo'lgan soliq va bojxona rejimlarini kengaytirish.

KSZlarda faoliyat boshlayotgan korxonalarga subsidiyalar ajratish.

Infratuzilmani rivojlantirish

Transport va kommunikatsiya tarmoqlarini kengaytirish.

Elektr energiyasi va suv ta'minotini yaxshilash.

Investitsion muhitni yaxshilash

Mahalliy va xorijiy investorlar o'rtasida muloqot maydonlarini tashkil etish.

Hududlararo hamkorlikni mustahkamlash.

Kadrlar tayyorlash

KSZlar uchun malakali mutaxassislar tayyorlashga qaratilgan kasb-hunar dasturlarini ishlab chiqish.

Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash uchun startap inkubatorlar tashkil etish.

4. Amalga oshirilgan chora-tadbirlarning iqtisodiy samaradorligi

EIZ va KSZlarni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilgan choralar natijasida eksport hajmi, mahalliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi va yangi ish o'rinlari soni ortishi kutilmoqda. Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirishning ijobiy samarasini aniq ko'rsatish uchun statistik tahlillar va prognoz modellar ishlab chiqilishi lozim.

Xulosa va tavsiyalar

EIZ va KSZlar O'zbekiston iqtisodiyotining muhim qismi sifatida ahamiyatga ega. Ularning samaradorligini oshirish uchun quyidagilarni amalga oshirish tavsiya etiladi:

davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish;

ilg'or xalqaro tajribani tatbiq etish;

innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish.

Ushbu choralar mamlakat iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va milliy mahsulotning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Janubiy Koreya erkin iqtisodiy zonolari tajribasiga oid ilmiy maqolalar.
2. Mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha "O'zbekiston 2030" strategik rejasi.
3. Boltayev, S. "Innovatsion texnologiyalarning sanoat rivojlanishidagi roli" – Toshkent, 2023.
4. Abdullayev, M. O'zbekiston iqtisodiyotining modernizatsiya jarayonlari. Toshkent: Fan nashriyoti, 2022.
5. Холбутаева, Ш. А. (2016). Теоретико-методологический анализ консалтинга в современной экономической теории. *Молодой ученый*, (11), 1052-1054.
6. Abduvalieva, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
7. Amanovna, K. S., & Abduvaliyevna, K. S. (2021). Financial globalization as a factor of economic influence on the development of the global financial market. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 422-428.
8. Холбутаева, Ш. А. (2021). ЎЗБЕКИСТОНДА КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ИННОВАЦИОН ТИЗИМЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА. *Scientific progress*, 2(1), 1612-1617.
9. Abduvalieva, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
10. Холбутаева, Ш. А. (2018). ПРОЦЕСС ИНТЕГРАЦИИ В МИРОВОЙ РЫНОК КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ УЗБЕКИСТАНА. *Теория и практика современной науки*, (3 (33)), 324-329.

11. Холбутаева, Ш. А. (2018). РАЗВИТИЕ РЫНКА КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Мировая наука*, (5 (14)), 408-413.
12. Холбутаева, Ш. А. (2018). РОЛЬ КОНСАЛТИНГА В РАЗВИТИИ ИНФРАСТРУКТУРЫ СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ. *Экономика и социум*, (5 (48)), 1263-1267.